

Målnummer:	Ö3385-03	Avdelning:	2
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2005-06-08		
Rubrik:	Beslut i fråga som hänskjutits av tingsrätt till prövning av HD. En bolagsmans ansvar för ett handelsbolags förpliktelser har ansetts inte bli föremål för särskild preskription efter bolagsmannens utträde ur handelsbolaget.		
Lagrum:	2 kap. 20 § och 22 § lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• NJA 2004 s. 3• NJA 1989 s. 92		

REFERAT

Varbergs tingsrätt

Venantius AB väckte den 25 april 2001 talan vid Varbergs tingsrätt mot R.P., U.W. och G.M. med yrkande att svarandena skulle förpliktas att solidariskt till Venantius utge 1 011 900 kr jämte ränta.

R.P., U.W. och G.M. bestred Venantius yrkande.

I en sammanfattning av parternas ståndpunkter enligt 42 kap. 16 § RB antecknade tingsrätten bl.a. följande:

Venantius har såsom grund för sin talan åberopat följande: Den 1 augusti 1984 beslutade länsbostadsnämnden att bevilja Wepa Trading HB (Wepa) dels ett statligt bostadslån med totalt 374 000 kr, dels ett statligt tilläggs lån till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse med totalt 660 000 kr. Wepa undertecknade låneförbindelse och ansökan om utbetalning av lån beträffande bostadslånet den 13 december 1984 och beträffande tilläggslånet den 28 januari 1985. Till säkerhet för lånen lämnades ett pantbrev om 374 000 kr inom 3 486 000 kr i fastigheten Ramlösa Varmbadhus 1 i Helsingborgs kommun samt ett pantbrev om 660 000 kr inom 4 450 000 kr i samma fastighet. - Wepa försattes i konkurs den 16 oktober 1995 och fastigheten har försålts med tillträde den 1 augusti 1996. Venantius fordran per konkursdagen uppgick till 1 011 900 kr, varav 990 528 kr avsåg kapital och resten obetald avtalad ränta och dröjsmålsränta. Venantius har ej erhållit utdelning i konkursen. Venantius förlust uppgick till 1 011 900 kr för vilken R.P., U.W. och G.M. är solidariskt och personligt betalningsansvariga såsom bolagsmän i Wepa.

U.W. har såsom grund för sitt bestridande åberopat dels att hans ansvar i egenskap av tidigare bolagsman i Wepa preskriberats, dels - - -. Såvitt gäller preskription har han åberopat följande: U.W. utträdde som bolagsman i Wepa den 30 april 1986 och hans utträde kungjordes den 11 augusti 1986. Krav mot U.W. har framställts först mer än 14 år efter det att han utträdde som bolagsman. Han gör gällande att hans ansvar i egenskap av tidigare bolagsman i Wepa preskriberats enligt reglerna om tioårig preskription.

G.M. har såsom grund för sitt bestridande åberopat följande: G.M. har visserligen varit bolagsman i Wepa men har utträtt senast i augusti 1990. Venantius har först sent på hösten 2000 krävt honom på den fordran Venantius

nu gör gällande. Då Venantius inte framställt krav mot G.M. inom 10 år efter hans utträde ur Wepa har Venantius fordran mot honom blivit preskriberad, varför Venantius talan skall ogillas. - - -

R.P. har gjort gällande i första hand - - -. För det fall rätten skulle finna att Venantius krav gentemot U.W. och G.M. är preskriberade har R.P. alternativt till den sist anförda grunden för bestridande gjort gällande att det är orimligt att en utträdd bolagsman skall svara för ett handels- eller kommanditbolags skyldigheter i större utsträckning än vad som stadgas i preskriptionslagen, varför R.P. med tillämpning av 9 § preskriptionslagen inte skall svara för mer än sin andel uppgående till en tredjedel av det omstämda beloppet liksom räntebeloppet. Alternativt till den sist anförda grunden för bestridande har R.P. gjort gällande att R.P:s regressrätt gentemot U.W. och G.M. gått förlorad genom preskriptionen, att Venantius med analog tillämpning av allmänna borgensrättsliga principer haft en skyldighet att tillse att inte R.P:s regressrätt gått förlorad och att R.P. till följd härav och med analog tillämpning av 9 § preskriptionslagen och allmänna borgensrättsliga principer skall befrias från sitt betalningsansvar motsvarande den skada R.P. lidit i fråga om sin förlorade regressrätt utgörande två tredjedelar av i målet omstämt belopp. - - -

Venantius har såvitt avser U.W:s och G.M:s preskriptionsinvändningar anført: Preskriptionen har avbrutits genom att Wepa erlagt betalning av ränta och amortering på lånen och att fordringarna återopats i Wepas konkurs. Därigenom är envar av U.W. och G.M. betalningsansvarig även om någon preskriptionsavbrytande åtgärd inte vidtagits mot honom.

- - -

Venantius har såvitt gäller R.P:s grunder för bestridande anført: Venantius bestrider - - - och att R.P:s betalningsansvar påverkas av att övriga bolagsmäns betalningsansvar bortfaller.

U.W. och G.M. har, med instämmande av R.P., redan i sitt svaromål yrkat att prövningen av preskriptionsfrågan hänskjuts till HD enligt 56 kap. 13 § RB. Som grund härför och som skäl för prövningstillstånd har sammanfattningsvis återopats att förevarande preskriptionsfråga - huruvida en mot en utträdd handelsbolagsman riktad fordran, vilken grundar sig på det solidariska ansvar handelsbolagsmannen ådragit sig för bolagets förbindelser på grund av inträdet i bolaget, blir föremål för preskription efter hans utträde ur detta - inte synes ha varit föremål för HD:s prövning och inte heller behandlats i doktrinen; de uttalanden som förekommer kan förmodas ta sikte på befintlig bolagsmans ställning.

Venantius har, såsom bolagets inställning slutligt redovisats, accepterat att preskriptionsfrågan hänskjuts till HD enligt angivna lagrum.

Tingsrätten (rådmannen Anders Ranmar) meddelade den 2 september 2003 följande beslut: Med stöd av 56 kap. 13 § RB hänskjuter tingsrätten till prövning av HD den i målet föreliggande frågan om preskription, det vill säga huruvida den mot handelsbolagsmännen U.W. och G.M. riktade fordran, vilken grundar sig på det solidariska ansvar de ådragit sig för bolagets förpliktelser på grund av inträdet i bolaget, blir föremål för preskription efter deras utträde ur detta. - Målet förklaras vilande i avvaktan på HD:s prövning.

Högsta domstolen

Målet föredrogs.

Föredraganden, rev.sekr. Charlotta Riberdahl, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande beslut:

Skäl

Den fråga som skall besvaras i målet är om Venantius AB på grund av preskription har förlorat rätten att föra talan mot U.W. och G.M. angående de fordringsanspråk som käromålet omfattar.

Det ansvar som Venantius AB gör gällande i målet är bolagsmäns medansvar för ett handelsbolags förpliktelser. Enligt 2 kap. 20 § första punkten lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag svarar bolagsmännen solidariskt för bolagets skulder. En bolagsman som utträtt ur bolaget svarar vidare för förpliktelser som uppkommit före dennes avgång, 2 kap. 22 § samma lag.

Bolagsmäns medansvar har i litteraturen ansetts vara föremål för accessorisk preskription. För preskriptionsavbrott är det tillräckligt att borgenären har vidtagit en preskriptionsavbrytande åtgärd gentemot bolaget för att behålla rätten att kräva en medansvarig bolagsman. I allmänhet kan krävas att en medansvarig bolagsman håller sig informerad om bolaget (se Nial, Om handelsbolag och enkla bolag, 3 uppl. s. 196 och Lindskog, Preskription, 2 uppl. s. 83).

I förevarande fall har U.W. och G.M. sedan länge utträtt som bolagsmän i bolaget. Frågan är om medansvaret blir föremål för självständig preskription efter utträdet. Det finns skäl som talar mot en sådan ordning. Det lagstadgade medansvaret grundar sig på bolagsmännens rättsliga ställning i bolaget och det föreligger ett slags identitet mellan bolaget och bolagsmännens förpliktelser. När det gäller medansvaret som sådant finns det författare som hävdar att det överhuvudtaget inte preskriberas (se bl.a. Lindskog, Lagen om handelsbolag och enkla bolag, s. 558 och Lindskog, a.a. s. 83). Vidare saknas direkt borgenärsskydd i handelsbolag vilket talar till förmån för borgenären.

Det finns emellertid flera skäl för att låta medansvaret underkastas självständig preskription. I och med utträdet mister en bolagsman sina möjligheter till insyn i handelsbolaget. Det torde inte kunna krävas att en utträdd bolagsman håller sig informerad om eventuella preskriptionsavbrytande åtgärder mot bolaget under all framtid. För borgenären däremot är det genom handelsbolagsregistret lätt att identifiera den utträdde bolagsmannen och vidta preskriptionsavbrytande åtgärder mot denne. Den utträdde bolagsmannen har också ett intresse av att inom rimlig tid få klarhet i om borgenären kommer att hävda fordringen mot honom. Detta talar sammantaget för att preskriptionslagens regler bör utgöra den bortre gränsen för en borgenärs möjligheter att göra en fordring gällande mot en utträdd handelsbolagsman. Att en bolagsman har möjlighet att i samband med utträdet ur handelsbolaget lösa lånen och därmed undgå framtida betalningsansvar bör inte ändra bedömningen.

I förevarande fall är ostridigt att Venantius AB inte vidtagit någon preskriptionsavbrytande åtgärd mot U.W. och G.M. Venantius AB:s fordran mot dem är därför preskriberad.

Den hänskjutna frågan skall besvaras i enlighet härmed.

HD:s avgörande

HD förklarar att Venantius AB:s fordran mot U.W. och G.M. är preskriberad.

HD (justitieråden Munck, Lennander, Victor, Blomstrand, referent, och Virdesten) meddelade den 8 juni 2005 följande beslut:

Skäl

Den fråga som HD skall besvara i målet är huruvida den fordran som Venantius gör gällande mot U.W. och G.M. i deras egenskap av tidigare bolagsmän i Wepa Trading Handelsbolag blir föremål för särskild preskription efter deras utträde ur handelsbolaget.

Det ansvar som Venantius åberopat i målet är bolagsmäns s.k. medansvar för ett handelsbolags förpliktelser. Enligt 2 kap. 20 § första stycket lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag svarar bolagsmännen solidariskt för bolagets skulder. Bolagsmännen har således ett personligt ansvar för bolagets förpliktelser, men detta ansvar går inte utöver de förpliktelser som åvilar bolaget självt och bolagsmännen kan alltid mot ett krav göra gällande samma invändningar som bolaget kunnat göra (se NJA 1989 s. 92). Vidare gäller enligt 22 § samma kapitel att en bolagsman som avgår inte svarar för de förbindelser av bolaget som uppkommer efter avgången, om bolagets medkontrahent kände till eller borde ha känt till att bolagsmannen avgått.

Bolagsmäns medansvar har i litteraturen ansetts vara föremål för accessorisk preskription. Det innebär att ett preskriptionsavbrott mot bolaget medför att preskriptionen avbryts även mot bolagsmännen. Det betyder också att, om ett krav preskriberas i förhållande till bolaget, detta förhållande kan åberopas av bolagsmännen som grund för preskription av deras ansvar för kravet. Däremot anses bolagsmännens ansvar för bolagets förpliktelse inte kunna preskriberas särskilt. (Se NJA 2004 s. 3, Håkan Nial, Om handelsbolag och enkla bolag, 3 uppl. s. 196, Stefan Lindskog, Preskription, 2 uppl. s. 82 f. samt Stefan Lindskog, Lagen om handelsbolag och enkla bolag, s. 563 och 567.)

I målet har gjorts gällande att dessa regler om preskription inte skall tillämpas på det ansvar för handelsbolagets förpliktelser som åvilar en bolagsman efter det att han har avgått ur handelsbolaget. Ståndpunkten bygger på tanken att det för denna situation skulle finnas ett undantag innebärande att förpliktelserna preskriberas tio år efter avgången - eller efter det att avgången registrerats i handelsregistret, jfr 19 § handelsregisterlagen (1974:157) - om inte preskriptionen avbrutits i förhållande till bolagsmannen.

Det kan anföras skäl för en sådan ordning. Något rättsligt stöd för att hävda att en preskriptionsregel med den angivna innebörden skulle vara gällande rätt föreligger emellertid inte. Om en sådan regel skall införas, bör det ske genom lagstiftning.

Den hänskjutna frågan skall alltså besvaras så att Venantius fordran mot U.W. och G.M. inte blir föremål för särskild preskription efter deras utträde ur Wepa Trading Handelsbolag.

HD:s avgörande

HD förklarar att Venantius AB:s fordran mot U.W. och G.M. inte blir föremål för särskild preskription efter deras utträde ur Wepa Trading Handelsbolag.

HD:s beslut meddelat: den 8 juni 2005.

Mål nr: Ö 3385-03.

Lagrum: 2 kap. 20 och 22 §§ lagen (1080:1102) om handelsbolag och enkla bolag.

Rättsfall: NJA 1989 s. 92 och NJA 2004 s. 3.

Sökord: Preskription; Bolagsman; Handelsbolag; Medansvar
